

Kiállításfotó - habán kerámiák az Iparművészeti Múzeum állandó kiállításán az ún. Magyar Teremben

Adattár - Fényképgyűjtemény

Leltári szám:	FLT 4940
Alkotó:	Weinwurm, Antal (1845 - 1925 k.) / fényképész
Készítés ideje:	1897
Készítés helye:	Budapest
Anyag:	fotópapír
Technika:	fekete-fehér fotó
Méret:	magasság: 23 cm szélesség: 30 cm

Az Iparművészeti Múzeum 1896-ra elkészült Üllői úti épülete 1897. november 20-án nyílt meg a közönség előtt az intézmény akkori igazgatója, Radisics Jenő által rendezett állandó kiállításokkal. A *Vasárnapi Ujság* így számolt be az eseményről:

Az Iparművészeti Múzeum november 20-ika óta megnyílt rendeltetésének. A főváros egyik nevezetes közintézménye, a hazai ipar művészi fejlesztésének nagy céljával és nemzeti irányban való művelésével. A művelt világ ipari versenyében a nemzeti sajátosságok adnak eredetiséget a műipar ama számtalan termékének, melyeket nem annyira a mindennapi szükség, mint a jó ízlés, a fényűzés vágya keres föl és szerez össze, hogy a lakásnak, az otthonnak dísz, kellemet, előkelőséget vagy kérkedő fényt adjon vele. Ezekért tömérdek pénz vándorol külföldre. (...)

A múzeum anyaga jelenleg körülbelül 9000 műtárgy, azonban ennek csak felét rendezheték el eddig. A rendezésnél a nemzeti jelleg és a történelmi korszakok az irányadók. A külföldi ipar bemutatása természetesen a múzeum egyik feladata, hogy minél nagyobb legyen az okulásköre. Arabs, indus, khinai, japán czikk is bőven kínálja az exotikus példákat. (...)

A nemzeti jelleget a magyar terem adja meg. E hosszúkás terem mennyezetét a maksai ref. templom hajdani (1766-ból eredő) festett fa mennyezetének kockáival borították be. A terem egyik végén faoszlopoktól tartott karzat a soólyi ref. templomnak 1624-ből maradt karzata. Ma gyar iparművészeti emlékeink java része itt van felmutatva e teremben: régi hímzések, bútor darabok, ötvös művek, csipkék, ruházat, (Brandenburgi Katalin erdélyi fejedelemnő köntöse), egyházi öltönyök, bőrneműek, agyag- és üveg félék, kancsók, porcellánok, stb. Az egykori híres holicsei gyár edényeiből Bubics Zsigmond püspök ajándékozott becses gyűjteményt. Az újabb műipar czikkei egészítik ki a magyar termet.

Maga Radisics így vallott az Iparművészeti Múzeum állandó kiállításának rendezési elveiről:

Első törekvésem, hogy legyen magyar, nemzeti a múzeum (...) Minden igyekezetem oda terjed, hogy a látogató azzal távozzék, hogy mintegy ismerős vidéken időzött, a hol otthon van, s olyat látott, a minőt Magyarországon kívül sehol sem találna. Ehhez képest, elsőnek össze fogom gyűjteni egy helyütt mindazt, a mi magyar, tekintet nélkül az anyagra. Meggyőződésem, hogy a mikor a festett régi mennyezet ép úgy mint a kályha, a fazék, a szövet, a hímzés, az ékszer, könyvtábla és bábsütő minta, szóval a régi művészeti iparnak hazánkban létrejött emlékei egytől egyig közös hajlékot kapnak, lehetetlen lesz tagadásba venni, hogy egy határozott, mással össze nem téveszthető, eredeti szellem lengi át valamennyit. (...)

Nem tartom célszerűnek, hogy a gyűjtemény fennmaradó része ridegen az anyag szerint rendeztessék. Nem látom be, miért ezt helyezzük mindenk fölé s miért az anyagnak rendeljük alá a nem kevésbé érdekes, s bizonyára tanulságosabb történelmi s nemzeti fejlődéseket, miután az emberiség a művészeti alkotásokhoz szükséges természet szolgáltatja anyagokat és a mesterséges úton készületeket is, többé-kevésbé mindvégig használja, de soha sem dolgozza fel egyformán. A művészet a megmunkálással veszi kezdetét s változik a korrallal, a népek szerint. Igaz, hogy ehhez a rendszerhez gazdag, teljes vonzatok kellenek, hogy következetesen keresztül vihető legyen, viszont a múzeum gyűjteménye, sajnos, nem egy tántorgó (sic!) hézagot tüntet fel mind a mellett még a

fennforgó viszonyok között is el lesz választható a modern a régítől, a keleti a nyugatitól. (Radisics Jenő : Az Orsz. M. Iparművészeti Múzeum. Magyar Iparművészet, 1. /1897/ 26-31:27.)

Az alaprajzon VII. számmal jelölt "magyar terem" kiállításának koncepcióját így méltatta az *Ethnographia* hasábjain egy magát -ty-ként jelző szerző is, aki talán Sebestyén Gyula néprajzkutatóval azonosítható:

Az egyébként is elhibázott stílus épület tartalma még nem teljes de ami benne kiegészítésre szorul, az a maga nemében kitűnő. A mellett, hogy a magyar művészi ipart akarja szolgálni, bemutat minden hozzáférhető idegen stílust. Másként a máris gazdagon képviselt magyar elem viszonylagos értékét felismerni épp a hazai ipar volna képtelen. A hazai tárgyak gyűjtésénél eddig a történelmi szempont volt egyedül mérvadó. Szerintünk ez nem helyes, mert a magyar iparművészet története sokkal együgyűbb, mintsem hogy ez a történet valaha az élet mestere lehetne. Hisz a belőle levonható legnagyobb tanulság máris az, hogy a hozzánk legközelebb eső századok művészete hemzseg az idegen befolyástól, ami pedig tisztán megmaradt magyarnak, az nem emelkedett művészetté. Ilyen pl. a magyar terem minden magyar agyagipari cikke, a melyeknek néprajzi becse jóval nagyobb, mint a műtörténeti. Ezt azért hangsúlyozzuk, mert a tárgyak beszerzésénél az idézett elő egyoldalúságot, hogy a népi ipar termékeinek megválogatásánál szintén a történelmi szempont érvényesült a nála jóval fontosabb művészi helyett. Ebben pedig benne foglaltatik az a másik téves előítélet is, hogy ami szépet, valódi művészt a mai népi ipar teremt, annak egy történelmi alapokra fektetett múzeumban helye nincs. Csak a népies ornamentika történetét kellene ismerni, rögtön muzeális értéke volna az ezeréves motívumokkal remeklő szűrnek, subának, fazománcozásnak és kapufaragásnak is.

Ami mulasztás tehát ezen a téren történt, azonnal pótolandó. Különben a múltra tanított új magyar ipar ugyanabba a hibába esik vissza, a melyben az idegen áramlatokkal ostromolt régi volt. A mi ősrégi nemzeti ornamentikánk evangéliuma a naiv népi iparban van a jelen és jövő számára lerakva. Ha ennek specifikus elemeit a most létesült intézmény ki tudja hüvelyezni és a modern iparművészetnek is hozzáférhetővé tudja tenni, akkor betölti hivatását, amit az egyoldalú történelmi iránnyal be nem tölt soha. Ebből első pillanatra az következik, hogy a néprajzi múzeum művészi tárgyai tulajdonképp a most emelt iparművészeti múzeumba valók. Pedig nem az következik. Művészi elem nélkül a magyar néprajz tárgyainak letéteményese épp oly szégyenletes szegénységi bizonyítványa volna fajunk teremtő és megtartó erejének, mint amilyen szegénységi bizonyítvány bizonyos néprajzi elemek nélkül a magyar iparművészeti múzeum. A közeljövő feladata tehát az, hogy a magyar néprajzi múzeum ezután is gyűjtse a neki szükséges művészi tárgyakat és gyűjtse tárgyait ugyanazon a tarlón a magyar iparművészeti múzeum is amaz az etnográfus tudásával és látóképességével, emez pedig a magyar műipar szövevényes érdekeinek éber képviselőjében és a művészet iskolázott finom ízlésével. A kettős érdek egymást számtalan esetben keresztezheti. De ez nem baj, mert így elvégre is nyilvánvalóvá lesz, hogy a magyar iparművészetet a magyar tárgyi néprajztól szervileg különválasztani nem lehet. Hisz ha iparművészetünket nemcsak fejleszteni, de magyarrá nevelni is akarjuk, akkor a hazai ipar néprajzi oldalával szintén meg kell azt ismertetnünk. E nélkül a művészi anyag legnagyobb része rejtett kincs marad, s a specifikus nemzeti motívumok sajátos élettanával sem jönnek tisztába művészeink...

Íme , egy újabb okos intézmény, mely évszázadok mulasztását lesz hivatva helyrehozni, egy újabb oldalról tesz figyelmessé arra a másik mulasztásra, a mely vádolni fog bennünket mindaddig, míg a most megnyitott nagy múzeum mellett egy másik hatalmas palota nem emelkedik és amíg tartalmával a magyar tárgyi néprajz dúsgazdagságát méltó módon nem képviseli.

(A magyar iparművészeti múzeum megnyitása. Ethnographia. 8. /1897/, 477.)

Irodalom

- Szerk.: Szilágyi András: Architecture and museology at the end of the 19th century. The "Hungarian Room" of the Museum of Applied Arts. *Ars Decorativa* 28, 2012. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2012. - 7-22. (Semsey Balázs)
- Az Iparművészeti Múzeum megnyitása. *Vasárnapi Ujság*, 44. (1897) 48. sz. (nov. 28.). 1897. - 804-806.

